

הצעה לפעילות לילה

"תנועת הצופים תחנך להכרת ולאהבת טבע ולחיים בטבע"

רקע

בפעילות זו אנו יכולים לבחון את מצב הקבוצה שלנו, כשהיא לא במסגרת הרגילה והמוכרת, אלא בתנאים שונים - כמו בלילה. גם החניך עצמו יוכל לבחון את התנהגותו בתנאים אלו.

מטרות

החניך יבחן את התנהגותו כאשר הוא לא נמצא בסביבתו הקבועה. החניך יבחן חלק מחושיו בלילה.

מהלך הפעילות

שלב

א

"מבחן החושים"

כ - 20 דקות

בשלב זה נבחן ביחד עם החניכים את חדות החושים שלנו בתנאי לילה. הצעות להדגמת חוש השמיעה בלילה:

- נשב כל הקבוצה במעגל גדול ועל כל אחד מהחניכים לזהות מקסימום קולות. **הערה:** המדריך יכול להוסיף רעשים לא טבעיים כמו מחיאת כף, שיעול וכו'.
- הקבוצה יושבת, אחד החניכים ילך למרחק של 40 מ' וירוקן בקבוק מים קטן. החניכים ישמעו את המים בברור, למרות שהמרחק גדול.
- צלצול מטבעות - אחד החניכים מתרחק מהקבוצה, שבכיסו מס' מטבעות, צלצול המטבעות יחשוף את מיקומו.

מסקנה: חוש השמיעה מאוד מפותח בלילה.

הצעות להדגמת חוש הראיה בלילה:

- שולחים כמה חניכים בעלי בגדים בצבעים שונים למרחק שממנו לא ייראו החניכים, ממרחק זה מתקדמים יחד בשורה לעבר הקבוצה. הקבוצה צריכה לזהות את החניכים רק ע"י ראייה - בעלי הבגד הבהיר התגלו ראשונים.
- מחלקים את הקבוצה ל-2. קבוצה אחת נמצאת במקום מישורי במצב שכיבה ללא נוע, קבוצה שנייה מתקדמת לעבר הקבוצה השוכבת. הכיוון ידוע מראש. יש להיווכח מתי יתחילו לראות ומתי יתחילו לשמוע אותם.

מסקנה: בלילה בגלל השקט והחשכה, עולה טווח השמיעה על טווח הראיה.

שלב

ב

"כוכבים נוצצים"

כ - 45 דקות

- בשלב זה נערוך סבב בקבוצה וכל חניך יספר מה זה בשבילו לילה, ואיך הוא מרגיש ביחס ללילה.
- חשוב ליצור אווירה נינוחה שתאפשר פתיחות אצל החניכים.

לאחר סבב זה נסביר לחניכים קצת על הכוכבים מיקומם וכו' :

- כוכב הציור** - בלילה ניתן לקבוע את צפון לפי כוכב הציור, הנמצא בכיוון הצפון הגיאוגרפי. כוכב זה נראה במשך כל הלילה (בראות טובה) אפשר למצוא בשתי שיטות: לפי העגלה הגדולה (הדובה הגדולה), ולפי הקסיופיאה.
- העגלה הגדולה** - זו קבוצה בת 7 כוכבים, היוצרים כעין עגלה בעלת יצול מעוקם. מציאת כוכב הציור, לפי קבוצת כוכבים זו נעשית כך: א. לפי העברת קו דמיוני דרך 2 כוכבים המרוחקים ביותר ("הגלגלים האחוריים"). ב. מכוכב הציור והמשך את הקו הדמיוני לכיוון של היצול, עד שתתקבל בכוכב בהיר יותר (קסיופיאה) - זהו כוכב הציור. המרחק לכוכב הציור גדול פי 5 מהמרחק בין הכוכבים.
- קסיופיאה** - מאחר שהעגלה הגדולה אינה נראית במשך כל שעות הלילה, נעזר בקבוצת כוכבים אחרת, היא גלויה כאותן שעות, שלפיה ניתן למצוא את כוכב הציור. קבוצה זו נקראת הקסיופיאה. יש בה 5 כוכבים כצורת האות W.
- העגלה הקטנה (הדובה הקטנה)** - קבוצת בת 7 כוכבים הדומה בצורתה לעגלה הגדולה, אלא היא קטנה יותר והפוכה.
- כוכב הצפון** - כדי לראות כיוון כללי של הצפון - קיימת קבוצה של 7 כוכבים בצורת חץ הפונה צפונה.
- ג' הדרום** - צורה של האות ג בת 7 כוכבים כאשר פתחה פונה דרומה. לא נראה לעיתים קרובות.

מספר רעיונות איך להעביר את ההסבר :

- רנאור בעל עוצמה גבוהה שניתן לראות את קרן האור שלו ובעזרתה להצביע על הכוכב הרצוי.
- משקפת כוכבים - נכין את המשקפת משלושה חצאי גלילי נייר טואלט ריקים ונחברם כמשקפת בעלת 3 "עדשות" (ימנית, אמצעית, שמאלית). כל זוג חניכים ישתמש במשקפת אחת, וכך לבני הזוג שדה ראייה משותף, וכל אחד מבני הזוג יכול לכוון את חברו אל עבר כוכב מסוים.
- דגם - הכן 3 מכסים לקופסאות קרטון (מבריסטול כהה שאינו מעביר אור) בכל מכסה חורר חורים בצורת אחת מקבוצות הכוכבים הכנס אל הקופסה פנס דולק כלפי מעלה וסגור את המכסה, בחשכה יראו החורים כנק' אור בודדות וידגימו את צורת הכוכבים שבשמים.
- על עקרונות הדגם, רק הפעם על מכסה הקופסה נצייר דמות ע"פ האגדה וננקב חורים במקומות המתאימים ונספר לחניכים גם את האגדה.

האגדות :

- קסיופיאה - קבוצת כוכבים שנראית בברור ברוב לילות השנה יושבת בחלקו הצפוני של שביל החלב. הציור המתקבל מחיבור הכוכבים בקבוצה הוא דמות אישה יושבת - מלכה.
- קסיופיאה היא אשת קפאוס (שגם הוא בשמים בין קסיופיאה לדובה הקטנה) מלך האטיופיס. היא הייתה אישה יפה ולא היססה להתגאות ביופייה. הרה - מלכת האלים - אשת זאוס, חשבה שהיא היפה בנשים ולא הייתה מוכנה להתפשר עם מתחרות. קסיופיאה במקום לשתוק ולהצטנע טענה בתוקף שהיא היפה בנשים.
- הרה החליטה להעניש אותה.
- היא פנתה לפוסידון (אל הים) וביקשה את עזרתו, פוסידון הסכים והציף את מדינת האטיופוס.

קאפוס שהיה רודף שלטון נזעק וביקש לפצות את האלים והעיקר שהים ייסוג מארצו . פוסידון נתן לקאפוס שתי ברירות :

1. שקסיופיאה תתנצל בפני הרה

2. שיתן את ביתו אנדרומדה כמנחה לים .

קסיופיאה לא הסכימה לוותר על כבודה ולכן הקריב הזוג את בתו לטובת הים . אנדרומדה נקשרה לסלע בחוף יפו ממתינה למותה . בשלב זה נשבר לב האם קסיופיאה אך זה קרה מאוחר מדי ... האם התיישבה וממרת בבכי עד היום הזה ... אנדרומדה ניצלה לבסוף ע"י פרסאוס הגיבור .

הדובה הגדולה והקטנה - הדובות קרובות מאוד לכוכב הצפון .

כוכב זה נמצא 32 מעלות מעל האופק וכידוע הכוכבים סובבים את כוכב הצפון . לכן הכוכבים הקרובים לכוכב הצפון נמצאים תמיד מעל קו האופק .

כוכב הצפון הוא הכוכב האחרון בזנב הדובה הקטנה . מהדובה הקטנה ממשיכים בקו דמיוני את שני כוכבי הבטן ומגיעים לכוכב הצפון .

היה היתה אישה יפה ושמה קליסטו . חיה לה קליסטו בקצה היער וגידלה את בנה - אראקס ועסקה בציד .

הרה - אשת זאוס , שנאה את קליסטו והחליטה להורגה . גם אלים צריכים סיבה להעניש ולכן לבשה הרה דמות אישה וירדה ליער .

קליסטו שראתה אישה באה מולה לא התייחסה במיוחד , זו סיבה מספקת להעניש . הרה התעצבנה והפכה בו במקום את קליסטו לדובה גדולה ומגושמת . וקליסטו מרוב בהלה ברח ליער ונעלמה .

עברו ימים ובנה אראקס הפך לצייד גיבור , יום אחד ארב ביער לציד ופתאום התגלתה מולו דובה גדולה ושמנה . הדובה היתה קליסטו , אלא שמרוב התרגשות למראה בנה שכחה שדמותה היא דמות דוב , והיא החלה לרוץ בזרועות פתוחות לקראת בנה .

אראקס שהיה בטוח כי הדובה רצה לטרפו כיון את קשתו ועמד לשלח חץ באמו .

מחזה כזה לא יכל זאוס לסבול ולכן הפך את אראקס לדובה קטנה .

את שתי הדובות העלה זאוס לשמים כדי שהרה לא תוכל לפגוע בהן בשנית .